

Volker Koop

Nacionální socialismus

O knize

Přestože doba národního socialismu patří k jedné z nejlépe prozkoumaných epoch německých dějin, ještě stále kolují zvěsti a polopravdy. Odstranil Hitler nezaměstnanost? Ctili nacisté rodinné hodnoty? Byli nacionální socialisté doopravdy ve světě izolovaní? A jak to bylo ve třetí říši s německou koloniální politikou? Na základě podobných otázek podává Volker Koop stručný a přehledný pohled na dobu nacionálního socialismu.

O autorovi

Volker Koop, narozen v roce 1945 v Pfaffenhofenu, je novinář a historik žijící v současné době v Berlíně. Je autorem mnoha historických knih a nositelem italsko-německé kulturní ceny Capo Circeo.

Volker Koop

Nacionální socialismus

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Volker Koop
NACIONÁLNÍ SOCIALISMUS

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, 170 00 Praha 7

tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400

www.grada.cz

jako svou 4649. publikaci

Z německého originálu *Nationalsozialismus. Wissen, was stimmt* (ISBN 978-3-451-6132-5), vydaného nakladatelstvím Verlag Herder GmbH, Freiburg, v roce 2009, přeložila Anna Fejglová.

Odpovědný redaktor Zdeněk Kubín

Sazba a zlom Radek Vokál

Počet stran 96

Vydání 1., 2012

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.

Volker Koop, Nationalsozialismus. Wissen was stimmt © 2009 Verlag Herder GmbH, Freiburg im Breisgau

Cover Layout: R.M.E Roland Eschlbeck

Czech edition © Grada Publishing, a.s., 2012

Cover Photo © fotobanka Allphoto

ISBN 978-80-247-3909-0 (tištěná verze)

ISBN 978-80-247-7606-4 (elektronická verze ve formátu PDF)

ISBN 978-80-247-7607-1 (elektronická verze ve formátu EPUB)

Obsah

1. ÚVOD	7
2. VZNIK NACIONÁLNĚ SOCIALISTICKÉHO STÁTU	9
Založil NSDAP Hitler?	
Počátky nacionálních socialistů	9
Byla Hitlerova politická kariéra předurčená?	
Počátky jednoho diktátora	12
Byli by spojenci schopni zabránit vzniku třetí říše?	
Důsledky první světové války	14
Legitimovaly volby Hitlerův režim?	
Upevnění moci	21
3. POZADÍ REŽIMU	26
Podporovali Hitlera vysocí představitelé ekonomického světa?	
Nacisté pro obnovu	26
Byly SS elitou nacistického státu?	
SS jako opora režimu	31
Omezil se národní socialismus na Německo?	
NSDAP na cestě k »celosvětové« organizaci	37

4. NACISTICKÉ MÝTY A SKUTEČNOST	43
Oživilí nacisté staré kultury?	
Hitler a vytváření mýtů	43
Těšily se ženy zvláštní péčí?	
Producentky dětí pro Vůdce	50
Postaral se Hitler o plnou zaměstnanost?	
Báje o boji proti nezaměstnanosti	58
5. HOLOCAUST	63
Mohli jsme to vědět?	
Pronásledování Židů a Němců	63
Chtěli nacisté úplné zničení Židů?	
Konečné řešení	66
6. DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA	75
Plánovali nacisté válku už od začátku?	
Národně socialistické expanzní snahy	75
Znamenal Stalingrad obrat?	
Prohraná válka	78
7. ZÁVĚR	83
PŘÍLOHA	87
Důležité roky	87
Zkratky	89
Vybraná literatura	90

Úvod

V historicky mimořádně krátké době, ani ne ve dvanácti letech, přivedli nacionální socialisté Německo k domnělé velikosti, vydupali ze země ozbrojené síly, přepadli východní a západní Evropu. Už před vypuknutím války byly v letech 1933 až 1939 ve vězeních a koncentračních táborech přes tři miliony lidí. Do konce války muselo pro Hitlera a jeho kliku otročit přes 7,5 milionu dělníků z jiných zemí a lidí na nucených pracích. A jak jsou děsivá tato čísla, tak je děsivá krutost, s níž Hitlerovi pochopové mučili a vraždili. Bylo zavražděno více než šest milionů Židů, Romů a byly by k nim přibýly další miliony, kdyby vraždění neučinil přítrž konec války.

Nacionální socialisté brzy pochopili, jak zmanipulovat národ a také zahraničí – Hitlerovými nespočetnými projevy o míru, sliby, například o odstranění nezaměstnanosti. Tak, jak Hitler okouznil masy svými projevy, tak se podařilo Goebbelsovi, jednomu z nejvyšších nacistických představitelů, vykreslit »vůdce« jako »prozřetelnost«. Kdo to zpochybňoval, zmizel ve sklepeních gestapa nebo v koncentračních táborech. Opozice byla rozbita, zatčena nebo v emigraci a neschopna opět se zformovat. Nebylo nikoho jasně vidícího, kolem něhož by se mohla sdružit, zvláště když i církve – kromě několika málo výjimek – mlčely.

Co způsobil Hitler? Chtěl být ve všem největší a byl. Nechal zavraždit miliony lidí: Židy a Romy, homosexuály a politické protivníky. Rozpoutal druhou světovou válku, která stála život více než šedesát milionů lidí. Doma omezil úlohu žen na

dodavatelky dětí a nezaměstnanost dostal zdánlivě pod kontrolu jen pomocí obrovského zbrojního průmyslu a gigantomanie reprezentativních staveb. Němce oblékl do uniforem, aby sloužili jen jemu – od malých chlapců přes Hitlerjugend a Svaz německých dívek až po Nacionálně socialistický svaz žen nebo domobranu. Žádný jiný národ nebyl nikdy tak uniformovaný a »zglajchšaltovaný« jako německý.

Nacionální socialismus a zločiny jím spáchané se dají nanejvýš popsat, ale nikdy se nedají pochopit.

Vznik nacionálně socialistického státu

Založil NSDAP Hitler?

Počátky nacionálních socialistů

V roce 1880 podepsalo kolem 250 000 Němců »antisemitskou petici«, v níž žádali zvláštní daň pro Židy, jejich vyloučení z veřejných úřadů a zákaz přistěhovalectví. Říšský kancléř Otto von Bismarck petici ignoroval, čímž však problém vyřešen nebyl. Antisemitismus, jeden z důležitých zdrojů pozdější nacistické ideologie, byl totiž v Německu a Rakousku latentně přítomen. V programu Antisemitské lidové strany nakladatele Theodora Fritsche se už mluvilo o »konečném řešení židovské otázky«. Tato strana se odvolávala na britského antisemitu Houstona Stewarda Chamberlaina, který strávil velkou část života v Drážďanech, Vídni a Bayreuthu a který svými rasovými teoriemi podstatně ovlivnil Hitlera a Alfreda Rosenberga, budoucího hlavního ideologa NSDAP. A antisemitské proudy existovaly také mimo politiku, například u Německých cvičenců (Deutsche Turnerschaft) nebo ve Kyffhäuserském svazu, který výslovně odmítal členství Židů.

Latentní antisemitismus

K organizacím, které připravovaly půdu pro NSDAP, patřily kromě jiných Všeněmecký svaz (Alldeutscher Verband) založený v letech 1890 až 1891, Svaz říšského kladiva (Reichshammerbund) z roku 1912, a hlavně Řád Germánů (Germanen-Orden). Ten velebil »čistotu německé krve« a runám připisoval magickou sílu a přijímal výlučně členy

Blouznění o »bílých árijcích«

»arijského« původu. Na svaz a jeho následné organizace silně působil představitel soudobého okultismu a zakladatel esoteriky run, Guido List z Vídně. On sám se označoval za »posledního kněze Armánů«, a tím tedy za duchovního vůdce »árijců«. Mluvil o »mezinárodním židovském spiknutí«, prorokoval, že si »áriji« sami vyvolí nějakého vůdce jako nového vládce, a navrhl runu SS jako symbol budoucího »rasově čistého« státu.

Řád Germánů se během první světové války rozštěpil. Do čela Řádu Germánů – Wälwater se postavil Hermann Pohl a ve svém poslání se dovolával otce všech germánských bohů. Sdružoval politické atentátníky a kromě jiného byl odpovědný za vraždu bývalého říšského ministra financí Matthiase Erzbergera, jehož považovali nacionální extremisté za zrádce kvůli podepsání příměří v roce 1918. V roce 1916 vstoupil do hry svobodný pán Rudolf von Sebottendorf, který byl připraven nově zřídit »řádovou provincii Bavorsko« s ním samým coby »mistrem«. Von Sebottendorf založil v roce 1918 krycí organizaci Společnost Thule (Thule-Gesellschaft), která působila oficiálně jako »studijní skupina pro germánský starověk«. Odvolávala se na bájnou Thule a zaniklou kulturu Atlandidy. Německo měli zachránit nadlidé – »bílí áriji« –, kteří by disponovali magickými silami a nadpozemskými schopnostmi, a očekávaný »Mesiáš«. Společnost měla v Mnichově asi 200 přívrženců. Hitler sice nebyl členem Společnosti Thule, ale často její akce navštěvoval. Pozdější špičky nacionálních socialistů, jako Wilhelm Frick, Rudolf Heß, Julius Streicher, Hans Frank a Alfred Rosenberg, byly vedeny naproti tomu na seznamech členů.

Kdo »objevil
Hitlera«

Myšlení a struktury Řádu Germánů a Společnosti Thule se mnohdy shodovaly s tím, co tvořilo NSDAP: odvolávání se na germánství, sektářství, a zejména očekávání, že nějaký »vůdce« povede Německo k novým výšinám. A nakonec je třeba uvést Ditricha Eckarta, novináře pocházejícího z Norimberku, jehož mnozí historici označují jako skutečného

»Hitlerova objevitele«. Společnost Thule mu byla blízká a byl posedlý myšlenkou, že německý národ je povolán k vykoupení světa. Eckart vymyslel frázi »Německo, probuď se!«, oslavoval Hitlera jako »vykupitele« a Hitler si očividně uvědomoval Eckartův význam při svém vzestupu. V knize Mein Kampf ho označil za »jednoho z nejlepších, který věnoval život procitnutí svého, našeho národa tvorbou i myšlením a nakonec i činem«.

Společnost Thule se na rozdíl od podobných seskupení snažila oslovit i dělnické kruhy. Dne 5. ledna 1919 vznikla Německá dělnická strana (DAP). Zakládajícím členem byl Gottfried Feder z Würzburgu. Založil Bojový svaz k potlačení úrokového otroctví, požadoval zestátnění bank a zrušení úroků. Požadavky, které široce převzala NSDAP. Hitler označil Federův spis Německý stát na národních a sociálních základech za »katechismus národního hnutí«.

Leč mnichovská Německá dělnická strana nebyla unikátem, neboť strana podobného jména už existovala v Rakousku. Byla založena v Aussigu (dnes Ústí nad Labem). V roce 1902 se setkali v Reichenbergu (Liberec) zástupci dělnických spolků, aby připravili tento krok. Formální usnesení proběhlo 15. listopadu 1903 a 14.–15. května 1904 vydala strana první program. V něm stálo: »Jsme svobodná, nacionální strana, která se vši rozhodností bojuje proti reakčním snahám, proti feudálním, klerikálním a kapitalistickým výsadám, jako i cizáckým vlivům.« V květnu 1918 se strana přejmenovala na Německou nacionálně socialistickou dělnickou stranu (NSDAP), chtěla se tak vymezit vůči buržoaznímu německo-nacionálnímu hnutí. V roce 1920 zavedla hákový kříž a navázala kontakty s mnichovskou DAP. Hitler jako host párkrát nevýznamně vystoupil s projevy v letech 1920 a 1922. V roce 1924 se dokonce rozštěpila na Německý sociální spolek a Ochrannou jednotku, 4. května 1926 byla pak oživena jako NSDAP (Hitlerovo hnutí) a zcela se podřídila německé NSDAP a tím Hitlerovi.

Svobodná,
nacionální strana

Byla Hitlerova politická kariéra předurčená?

Počátky jednoho diktátora

Hitlerův původ

Hitler narozený 20. dubna 1889 v rakouském Braunau se v prvních letech života jevil jako naprosto neúspěšný. Jeho otec Alois Schickelgruber uzavřel třetí manželství s Klarou Pözlovou, která byla o 23 let mladší. Alois byl v matrice veden nejdřív jako nemanželské dítě děvečky Marie Anny Schickelgruberové, jejíž jméno měl až do svých 40 let. Hitlerův údajný děda, mlynářský tovaryš Johann Georg Hitler uznal až teprve ve svých 84 letech tehdy celního úředníka Aloise Schickelgrubera za svého syna narozeného před manželstvím, a tím umožnil vnukovi nosit jméno Hitler. Je ironií osudu, že se Hitler, který by kvůli původu nemohl nikdy být přijat do SS, stal bojovníkem za »rasovou čistotu« germánství.

Svobodník

Na škole to Hitler daleko nedotáhl. Po deváté třídě z vyšší reálky odešel v 16 letech, dva roky se potloukal u matky v Linzi, v roce 1907 se rozhodl jít do Vídně a tam ho dvakrát nepřijali na výtvarnou akademii. Nějakou dobu bydlel v ubytovně pro bezdomovce a potom v mužském domově, protloukal se pomocnými pracemi a oddával se nacionálnímu snění v duchu völkisch (nacionalistického) hnutí. V květnu 1913 odešel do Mnichova, zřejmě i proto, aby unikl vojenské službě v Rakousku. Avšak policie ho našla a musel v Salcburku projít odvodem. Jako »nezpůsobilý« se vrátil do Mnichova, po vypuknutí první světové války se hlásil jako dobrovolník a sloužil v bavorském pěším pluku č. 16 jako spojka. Za zranění obdržel Železný kříž první třídy, byl povýšen na svobodníka, leč nadřízení u něho postrádali jakékoli velitelské vlastnosti.

Jeho ješitnosti přišlo vhod, že v roce 1919 byl pověřen zpracováním zprávy o antisemitismu. Již v ní dal najevo, že pro něho existují pouze dvě možnosti, jak eliminovat »rasovou tuberkulózu národů«: v podobě pogromů a také »plánovitým zákonným potlačováním« a odstraňováním domnělých židovských výsad. Hitler se stal členem vyšetřovací komise říšské branné správy v Mnichově k šetření okolností, které vedly k Mnichovské republice rad. Zradil přitom i své spolubojovníky z vlastního pluku. Počíнал si tak dobře, že ho zaškolili jako propagandistického řečníka a měl sledovat politické strany a spolky. To ho přivedlo do těsného kontaktu s DAP, leč místo žádaného donašectví se Hitler v této odštěpené straně angažoval, nejdřív jako hlavní propagátor. Rychle se přišlo na jeho agitátorské schopnosti, pro DAP měly neocenitelnou hodnotu. Když byl 31. března 1920 Hitler vyřazen z armády, byl jako řečník tak žádán, že už mohl z honorářů žít.

Vzhledem k Hitlerově životopisu se až k tomuto bodu asi nedá mluvit o cílevědomosti. Nedokončil školu, neúspěšný malíř, ve válce to dotáhl pouze na svobodníka, donašeč – nic nesvědčilo o tom, že by tento muž měl být jednou tím, kdo byl »předurčen« a kdo povede Německo do nejtemnějších let jeho historie.

Byli by spojenci schopni zabránit vzniku třetí říše?

Důsledky první světové války

»Potupa z Versailles«

Hitlerovi přišly okolnosti po první světové válce vhod a nálada raných dvacátých let v Mnichově ještě více. Seskupily se zde početné pravicově radikální síly a v Mnichově sídlilo mnoho nacionalistických svazů. První světová válka vyvolala dokonce i mezi dělnictvem extrémní nacionalismus, proti němuž stál marxistický internacionalismus Nezávislé sociálnědemokratické strany Německa (USPD), jakož i komunistického Spartakova svazu, případně následně Komunistické strany Německa.

Po pádu německé monarchie, 9. listopadu 1918 předal říšský kancléř princ Max Bádenský vládní záležitosti předsedovi SPD Friedrichu Ebertovi. Když sociální demokrat Philipp Scheidemann vyhlásil v Berlíně téhož dne republiku, vznikaly v továrnách, kasárnách a lazaretech takzvané rady vojáků. Střety mezi sociálními demokraty a komunisty si vyžádaly na ulicích a shromážděních mnoho raněných a mrtvých. Dne 11. listopadu vstoupilo v platnost příměří mezi Německem a západními spojenci. Následoval pokus o zřízení republiky rad v Bavorsku, který potlačily říšské ozbrojené síly a dobrovolnické sbory (freikorps) a konečně 28. června 1919 byla podepsána versailleská mírová smlouva.

Válečná vina a reparace

Německo přišlo o kolonie a kolem 70 000 km² státního území. Sársko bylo dáno pod správu Společnosti národů. Ozbrojené síly byly omezeny na 100 000 mužů, vojenské námořnictví na 15 000. Byl stanoven zákaz tanků, těžkého dělostřelectva a vojenských letadel. Bylo zapovězeno umístování německých jednotek na územích po levém břehu Rýna a 50 km na pravém břehu. Jedině Německo mělo nést vinu

za válku a uhradit obrovské reparace. Do 31. prosince 1923 to činilo kolem 8,5 miliardy marek ve zlatě v hotovosti nebo ve zboží. Součástí smlouvy byl statut Společnosti národů, do níž ale směla poražená země vstoupit teprve v roce 1926. V Německu se tyto podmínky převážně považovaly za nespravedlivé.

Dvacátá léta se vesměs oslavují jako »zlatá dvacátá«. Leč zlatá byla jen pro malou část obyvatelstva. Po skončení války měly »dočasné ozbrojené síly« ještě 420 000 mužů, z nichž muselo být nyní propuštěno přes 300 000 mužů, z toho 30 000 důstojníků. Rostl počet nezaměstnaných a ve velkých městech i počet lidí bez přístřeší, kteří si museli nějaké místo na přespaní pronajímat na pár hodin. Nedostávalo se potravin, špatné bytové podmínky a podvýživa vedly k drastickému nárůstu nemocí, zejména tuberkulózy, typické nemoci z nedostatku.

Nezaměstnanost

Hyperinflace doposud nevídaných rozměrů téměř úplně ochromila ekonomiku. V říjnu 1923, v posledním inflačním měsíci stála libra másla šest bilionů marek, jedno vejce osmdesát miliard a sklenice piva 150 miliard. I ti, co měli práci, si to těžko mohli dovolit a nezaměstnaní už vůbec ne. Dne 15. listopadu 1923 začala říšská vláda vydávat rentovou marku a stanovila směnný kurs rentové marky na jeden bilion papírových marek. Říšskému ministru financí Hansu Lutherovi se podařilo omezením peněžního oběhu a drastickými úspornými opatřeními udržet stabilitu nové měny až do 30. srpna 1924, kdy byla nahrazena říšskou markou krytou zlatem. To ale nic neměnilo na tom, že válka a inflace přivedly miliony Němců do bída.

Hyperinflace

Německá dělnická strana byla v prvních letech své existence nevýznamnou odštěpeneckou skupinou, její přívrženci se scházeli po mnichovských hospodách a Hitler v ní měl členskou legitimaci číslo 55. Jeho demagogické schopnosti mu přinesly pověst rozeného řečníka, agitátora. Cíleně využíval

Shromážděště
ztroskotanců

nespokojenost obyvatelstva. Jako shromáždění mu sloužila DAP, kterou 24. února 1920 změnil na NSDAP.

Požadavky Na prvním masovém shromáždění přejmenované strany v mnichovské pivnici byl oznámen program 25 bodů, který byl napsán tak, aby se zalíbil masám, a který nepokrytě oznamoval ničivou politiku NSDAP. Kromě jiného žádal zrušení versailleské mírové smlouvy. Občany by měli být pouze »příslušníci (Volksgenossen) německé krve«, Židé byli vyloučeni. Cizinci by měli být vypovězeni, pokud by nebyl dostatek výdělečných a životních možností pro občany. Požadavkem bylo převzetí řízení velkých obchodních domů, které většinou patřily židovským spoluobčanům, trest smrti »zločinným zrádcům lidu«, také boj »proti vědomé politické lži a jejímu šíření tiskem«. Program přísahal na »mravnost a morální citění germánské rasy« a proklínal »židovsko-materialistického ducha«.

Soukromá armáda V Bavorsku nastal po neúspěšném pokusu o vyhlášení republiky rad chaotický stav. Propuštění pruští důstojníci se odsud snažili o obnovení hohenzollernské monarchie, zatímco se v téže době Deutsch-Völkische Schutz- und Trutzbund (Německý národní svaz obrany a vzdoru) se zasazoval o nordické obyčeje, nové pohanství, odvetnou válku a bezúročnou ekonomiku. NSDAP rychle rostla. V roce 1923 měla už 55 000 členů a Hitler usoudil, že je načase postavit vlastní soukromou armádu, SA.

Zbytky zásob pro SA Opíral se o kapitána Ernsta Röhma z divizního štábu reichswehru, který zabezpečil kontakty k dalším armádním svazkům. Zprvu oblékali SA šedé uniformy frontových vojáků, potom se podařilo NSDAP pořídit zbývající zásoby 13 500 hnědých košil, které předtím patřily k tropickým uniformám císařské armády. Dne 26. února 1923 nařídil Hitler NSDAP a SA hnědou košili povinně. Jelikož nemohl přiznat, že obléká svou armádu do zbytků, povýšil hněd na barvu země. Hnědá barva prý symbolizuje spojitost NSDAP s německou

rodnou půdou a měla ukázat, že strana frontových vojáků a dělníků se stala lidovou stranou otevřenou všem.

Spoléhaje na SA a na náladu mezi obyvatelstvem přikročil Hitler, který byl znám svou netrpělivostí, 8. listopadu 1923 k činu. Když v mnichovském Měšťanském pivovaru zasedala skupina nestranického bavorského ministerského předsedy Gustava von Kahr, dal Hitler oděm do černého pláště obklíčit pivovár, vystřelil z pistole do stropu a vyhlásil »národní revoluci«. Prohlásil bavorskou a říšskou vládu za svrženou a ohlásil »pochod na Berlín«. Příslušníci SA sice zpustošili redakční prostory novin Münchner Post a demonstranti Německého bojového svazu se seskupili na pochod k Feldherrnhalle, ale pokus o puč ztroskotal. Při potyčkách s bavorskou policií zemřelo čtrnáct demonstrantů a tři policisté. NSDAP, KPD (Německá komunistická strana) a Německá národní strana svobody (Deutschvölkische Freiheitspartei) byly zakázány. Dne 1. dubna 1924 byl Hitler odsouzen k pěti letům vězení v Landsbergu, avšak již po pěti měsících byl v prosinci předčasně propuštěn. Za pomoci generálmajora ve výslužbě profesora Karla Haushofera a jeho asistenta Rudolfa Heße využil čas k sepsání knihy Mein Kampf. Diletantsky provedený puč velebili nacisté v následné době nesnesitelným způsobem. Účastníkům udělila strana Řád krve (Blutorden) jako nejvyšší vyznamenání. Vlajka s hákovým křížem, kterou pučisté nesli s sebou na cestě k Feldherrnhalle, se stala »vlajkou krve«. Dotekem s ní se posvěcovaly stranické vlajky a standarty SS.

Pokus o puč
v Měšťanském
pivovaru

Po propuštění z Landsbergu začal Hitler reorganizovat NSDAP a v únoru 1925 ji znovuzaložil. Prosadil přísný »vůdcovský princip«, který mu zajistil neomezenou moc. V roce 1926 zavedla strana »německý pozdrav«, vlastně Mussoliniho nápad, zatímco italský fašistický vůdce převzal pruský pochodový krok pod názvem »passo romano«. Hitler si vytvářel soukromou armádu, označil příslušníky SA za politické vojáky a propůjčoval jim vymyšlené služební

Posílení nároku
na moc

hodnosti. Kromě SA už vznikly také SS, které mu byly povinovány naprostou věrností. Oporou mu byli kapitán ve výslužbě Hermann Göring a chovatel drůbeže a zástupce firmy s hnojivý Heinrich Himmler. Připojil se také Julius Streicher, učitel propuštěný ze školních služeb kvůli mravnostním přečinům, jehož štvavý plátek *Der Stürmer* se stal Hitlerovým nejoblíbenějším čtivem. Podporu našel Hitler u německo-nacionalistického nakladatele Alfreda Hugenberg, v jehož novinách mohli nacionální socialisté zveřejňovat své šílené myšlenky a vyzývat k boji proti nenáviděné výmarské republice.

Jedním z nejoddanějších Hitlerových ctitelů byl už v té době Joseph Goebbels. V roce 1924 založil místní skupinu NSDAP v Mönchengladbachu a podobně jako Hitler byl patologickým nepřitelem Židů. S „vůdcem“ ho spojovaly stejné řečnické schopnosti, které dokonale používal a které z něho udělaly nejdůležitějšího propagandistu v NSDAP.

Úloha spojenců

Vzhledem k hospodářské slabosti Německa a s ohledem na posílení radikálních sil se západní spojenci v červnu 1929 dohodli na plánu pojmenovaném po americkém ekonomickém expertovi Owenovi Youngovi. Reparační splátky se měly rozložit až do roku 1988. Dále slíbili, že k 30. červnu 1930 předčasně opustí Porýní a z větší části obnoví německou suverenitu. Válečné dluhy mohla Říše splácet z velké části pouze kredity z USA, takže Německo bylo pádem newyorské burzy, černým pátkem 25. října 1929, velmi silně postiženo. Následná světová hospodářská krize vedla v Německu k dramatickému nárůstu nezaměstnanosti a byla to NSDAP, která profitovala z návalu nespokojených. Ani Youngův plán už na náladě nic moc nezmohl. Proti němu se postavila pravicová seskupení kolem Hugenberg a také NSDAP útočila proti »úrokové porobě až do třetí generace«. Referendum proti

novým reparačním opatřením 22. prosince 1929 ztroskotalo, ale NSDAP vyšla z potyček se ziskem.

NSDAP se stala mezitím silně semknutou kádrovou stranou a ostatní strany svou celistvostí a disciplínou vysoce převyšovala. Až do voleb do říšského sněmu v roce 1928 byla pouze jednou z mnoha antisemitsko-nacionalistických stran a dostala jenom 2,6 procent odevzdaných hlasů. Navenek se prozatím vyhýbala zdůrazňování antisemitismu, aby neodstrašila hlavně střední vrstvy. Místo toho vsadila na následky světové hospodářské krize a na zahraniční politiku. V dělnických kruzích nacházela slabou oporu, zatímco u rolníků vyhrála. Oslovila rovněž řemeslníky a živnostníky, kteří se obávali »židovské konkurence«, ale i studenty a úředníky.

Přívrženci

Dne 14. září 1930 se NSDAP podařilo prosadit se do parlamentu. Byla po sociální demokracii druhou nejsilnější parlamentní frakcí s 18,3 procenta. V říjnu 1931 vytvořily NSDAP a Hugenbergova Německá nacionální lidová strana (Deutschnationale Volkspartei) s jinými nacionalistickými seskupeními »Harzburgskou frontu« s cílem způsobit pád výmarské republiky. Avšak do prezidentského volebního boje šly opět vlastní cestou. Krátce nato, ve volbách 31. července 1932 představovalo 230 poslanců NSDAP nejsilnější parlamentní frakci. Měla ale problém – Hitler byl zbaven rakouského občanství a byl bez státní příslušnosti.

Parlamentní úspěch

V roce 1932 docházelo po celém Německu ke krvavým potyčkám v sálech a na ulicích mezi přívrženci radikálních stran zleva a zprava. Byly zakázány SA a SS. V Reichstagu se nacionální socialisti a komunisti snažili všemi prostředky bránit v práci lidového zastupitelstva. Říšský kancléř Heinrich Brüning musel opakovaně vyhlášovat zvláštní opatření, aby alespoň z poloviny zachoval akceschopnost. Dne 30. května 1930 odstoupil, následoval Franz von Papen, který se mohl opírat výlučně o německé nacionalisty. Klonil se k nacionálním socialistům a snažil se naklonit si Hitlera zrušením

Hitler v cíli